

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ СФЕРИ СТОМАТОЛОГІЇ

У тезах розглянуто структурно-семантичні особливості перекладу термінів сфери стоматології з англійської на українську мову. Проаналізовано лексичні та граматичні труднощі, що виникають під час передавання термінів різного ступеня складності, зокрема однокомпонентних, дво- та багатоконпонентних термінів. Матеріалом дослідження слугували стоматологічні терміни з англійськомовних джерел. Виокремлено приклади перекладацьких трансформацій – калькування, транскрипції, транслітерації – та охарактеризовано їх роль у точному відтворенні фахової інформації.

Ключові слова: медичний переклад, стоматологія, термінологія, структурна класифікація, калькування, транскрипція, транслітерація.

The paper explores the structural and semantic challenges of translating dental terminology from English into Ukrainian. It focuses on lexical and grammatical issues related to the rendering of single-word, compound, and multi-word terms. The study is based on authentic dental vocabulary found in English-language medical sources. Special attention is paid to translation strategies such as calque, transcription, and transliteration, which are essential for accurate and consistent rendering.

Key words: medical translation, dentistry, terminology, structural classification, calque, transcription, transliteration.

Актуальність дослідження пояснюється зростанням потреби в точному та фаховому перекладі стоматологічної термінології у зв'язку з активною міжнародною комунікацією між лікарями,

пацієнтами та виробниками стоматологічного обладнання та матеріалів. Помилки у відтворенні термінів можуть призвести до хибного діагнозу, неефективного лікування або неправильного використання стоматологічних засобів.

У сучасних умовах важливо не лише володіти мовними навичками, а й розуміти логіку побудови медичних термінів, їхню функцію в тексті та відповідність стилістичним нормам української мови [1, с. 158].

Практична цінність дослідження полягає у створенні класифікації стоматологічних термінів, що дозволяє перекладачам швидше орієнтуватись у виборі відповідного методу перекладу. Теоретична значущість полягає в розкритті впливу морфології та семантики терміна на прийняття перекладацького рішення.

Матеріалом дослідження стали стоматологічні терміни, що трапляються в англomовних інструкціях, довідниках та фаховій літературі. Терміни класифіковано за структурною складністю:

- однокомпонентні (*abscess*- абсцес, *gingivitis*-гингівіт, *implant*-імплант),
- двоконпонентні (*root canal*-канал кореня, *complete denture*-повний зубний протез),
- трикомпонентні (*limited oral evaluation*-обмежений огляд порожнини, *assignment of benefits*-призначення виплат).

Це дозволило виявити типові моделі словосполучень (іменник + іменник; прикметник + іменник) та визначити морфологічні особливості перекладу.

Класифікація термінів також охоплювала етимологічний аналіз. Встановлено, що більшість термінів мають:

- латинське походження (*fracture*-перелом, *apex*-верхівка кореня зуба, *denture*-зубний протез),
- грецьке походження (*gingivitis*-гингівіт, *orthodontist*-ортодонт, *biopsy*-біопсія),

- англійське походження, зокрема в описових термінах (*bleaching*-відбілювання, *closed reduction*-закрите виправлення).

Окрему увагу приділено морфології термінів, що визначає їхню функціональність у тексті. Слова з латинськими та грецькими коренями (*periodontitis*-періодонтит, *biopsy*-біопсія, *equilibration*-еквілібрація) часто адаптуються в українську мову шляхом часткового калькування та фонетичної адаптації [4, с. 353].

У процесі дослідження виявлено, що калькування є ефективним методом для термінів із прозорою структурою.

Прикладами калькування є: *Cement base* – цементна основа, *Barrier membrane* – бар'єрна мембрана, *Periodontal disease* – періодонтальна хвороба.

Транскрипція та транслітерація застосовуються здебільшого для запозичених або інтернаціоналізованих понять.

Приклади транскрипції та транслітерації: *Orthodontics* – ортодонтія, *Implant* – імплант, *Gingivitis* – гінгівіт, *Apicoectomy* – апікоектомія, *Arpexogenesis* – арпекогенез, *Analgesia* – анельгезія.

Складність полягає у виборі між дослівністю і стилістичною природністю. Окремі терміни можуть бути хибними друзями перекладача, зокрема *implant*-імплант або *scaling*-скейлінг, які потребують фахового уточнення [2, с. 576].

Нинішня система стоматологічної термінології демонструє інтенсивний розвиток, що ускладнює переклад і потребує глибокого знання як мови, так і предметної галузі [3, с. 158–167].

Список використаних джерел

1. Даніленко А. Ю., Карачова Д. В. Основні групи труднощів при перекладі медичних термінів. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2018. № 2 (316). С. 158.

2. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Вид-во Нова книга, 2004. С. 576.
3. Рогач Л. В. Термінологічна номінація в англійській та українській стоматологічній термінології. Сучасні дослідження з іноземної філології. Вип. 18. 2020. С. 158–167.
4. Данилюк Л. В., Рябокінь Н. О., Січова Д. Ю. Theory, practice : матеріали XXIII міжнар. наук.-практ. конф. (Токіо, Японія, 2021) / Полтавський інститут економіки і права. 2021. С. 353.